

Маънавият ва маърифат дарси: Янги Ўзбекистон – янги таълим тизими

Таълим соҳаси кўплаб ривожланган давлатлар сиёсатининг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади. АҚШ, Германия Федератив Республикаси, Япония, Жанубий Корея, Буюк Британия каби мамлакатлар ўзининг ҳозирги даражасига айнан таълимга эътибор ва ғамхўрлик туфайли эришган.

Янги Ўзбекистон ҳам таълим соҳасидаги мақсадли ва жадал ислоҳотларни узлуксиз таълим тизимини яратиш орқали амалга оширишга киришди. Янгича фикрлайдиган, ИТ технологияларини мукаммал ўзлаштирган, хориждаги тенгдошлари билан рақобатлаша оладиган, ватанпарвар, юқори малакали янги авлод кадрларини шакллантириш жамият ҳаёти кун тартибига қўйилди. Президентимиз ўзининг илк чиқишлиаридаёқ таълим соҳасидаги ислоҳотларни мактабгача таълим муассасаларидан бошлаш зарурлигига алоҳида эътибор қаратди.

Соҳада бошланган ислоҳотларнинг илк самаралари кўзга ташланмоқда. Масалан, 2019 йилга келиб 5 минг 722 та давлат, хусусий ва оиласий боғчалар ташкил этилиши натижасида болаларни боғчаларга қамраб олиш даражаси факат бир йил давомида 38 фоиздан 52 фоизга кўтарилиди ва бу ишлар изчил давом эттирилади. Боғчалар кун тартибидан бошлаб овқатланиши, тарбия усуслари, тиббий-гиёна ҳолатлари, муомала маданияти, ходимлар касбий малакалари сингари масалалар тизими тубдан такомиллаштирилмоқда. Бу мақсадларда Жанубий Кореянинг Пучон университети ҳамда ўзимизнинг 4 та университетимиз маҳсус факультетларида мактабгача таълим муассасаларининг барча бўғиндаги ходимлари билим олади ва малака оширади.

Айниқса, «Мактабгача таълим ва тарбия тўғрисида»ги қонуннинг кучга кирганлиги соҳа учун ҳам, янги ташкил этилган Мактабгача таълим вазирлиги учун ҳам катта аҳамиятга эга бўлди. Ишончимиз комилки, соҳа вакиллари ўз меҳнат фаолиятларини ана шу қонун асосида ташкил этишиб, фарзандларимизни баркамол этиб тарбиялашдек қутлуғ ишга ўз ҳиссасини қўшади.

Таълим соҳасидаги иккинчи муҳим йўналиш – умумий ўрта таълим тизими бўлиб, 11 йиллик умумий ўрта таълим тизимининг қайта жорий этилиши кенг жамоатчилик ва ўқувчи-ёшлар томонидан илиқ кутиб олинди. Президентимизнинг «Халқ таълими тизимига бошқарувнинг янги тамойилларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ва «Халқ таълимини бошқариш тизимини такомиллаштириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармони ҳамда бошқа тегишли ҳужжатлар асосида умумий таълим тизимида илғор халқаро тажриба ва жамиятнинг замонавий талабларига мувофиқ сифатли таълим олиш имкониятларини яратиш, халқ таълими муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш ва бюджет маблағи билан таъминлаш самарадорлигини ошириш, ёшлар таълим-тарбияси учун қўшимча шароитлар яратишга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш бўйича изчил ислоҳотлар амалга оширилмоқда.

Янги турдаги таълим муассасаларини барпо этиш ва муқаддам қурилган биноларни босқичма-босқич замон талабларига мослаштириш, ўқув-тарбия жараённида замонавий педагогик технологияларни қўллаш, таълим хизматлари бозорида рақобатни ривожлантириш орқали умумий ўрта таълимни янгилаш мақсадида «Замонавий мактаблар» лойиҳасини амалга ошириш ишлари бошланди. Унга кўра, барча талабларга мос келадиган умумий таълим муассасаларига тегишли даражадаги мувофиқлик сертификати берилади. Шунингдек, мебель, ўқув-лаборатория, спорт анжомлари ва ўқитишининг техник воситалари, компьютер техникаси, ички локал тармоқ, замонавий иситиши воситалари билан таъминланади.

Яратилаётган узлуксиз таълим такомиллашиб, иқтидорли ёшлар билан ишлашнинг ягона ва самарали тизимини яратиш, ёш авлоднинг истеъоди ва салоҳиятини рўёбга чиқариш, халқаро майдонда мамлакатимиз манфаатларини профессионал ва юксак даражада ифода эта оладиган иқтидорли ёшларни аниқлаш, танлаш, ўқитиш ва тарбиялаш, ёш истеъодларни янада қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш, дарсликлар ва ўқув-услубий

кўлланмаларни тайёрлаш ва нашр этиш, шунингдек, умумтаълим муассасалари фаолиятини бошқаришнинг маҳсус тизимини яратиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Президент, ижод ва ихтисослаштирилган мактабларни ривожлантириш агентлиги ташкил этилди. Агентликнинг идоравий бўйсунувига Президент мактаблари, вазирликлар ҳузуридаги ижод мактаблари, шунингдек, ихтисослаштирилган мактаблар ва мактаб-интернатлари ўтказилди.

Маълумки, таълим соҳасида асосий вазифаларни педагоглар амалга оширади. Шу боис Президентимизнинг «Педагогик таълим соҳасини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорида ахборот-коммуникация технологиялари, хорижий тилларни ўзлаштириш, замонавий педагогик технологияларни қўллаш кўнималарига эга бўлган профессионал педагог кадрлар тайёрлаш, бу касбга қизиқиши юқори бўлган ёшларни аниқлаш ва тарбиялашнинг узлуксиз тизимини жорий қилиш, юксак маданиятли, амалий касбий кўниммага эга, тарбия, ўқитиш методларини пухта эгаллаган замонавий педагог кадрларни шакллантириш педагогик таълим соҳасининг устувор йўналишлари сифатида белгилаб берилган.

Таълим соҳасидаги муҳим йўналиш мамлакатимиз олий таълим тизимини тубдан модернизациялаш масалаларига бағишлилангандир. Замонавий билимлар ва юксак маънавий-ахлоқий фазилатларга эга бўлган, хориждаги тенгдошларига рақобатбардош бўла оладиган кадрлар тайёрлаш мақсадига ўқув-тарбия жараёнини тубдан ислоҳ қилиш натижасидагина эришиш мумкин. Ушбу улуғвор мақсадларни кўзлаб қабул қилинган Президентимизнинг «Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида»ги фармони мамлакатимиз олий таълим тизимини ривожлантириш истиқболларини белгилаб берди.

Хусусан, мамлакатимиз олий таълим соҳасида давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш, давлат ва нодавлат олий таълим муассасалари фаолиятини ташкил этиш асосида олий таълим билан қамров даражасини 50 фоиздан ошириш, соҳада соғлом рақобат муҳитини яратиш, Ўзбекистон Миллий университети ва Самарқанд давлат университетларини мамлакатимиз олий таълим муассасаларининг яловбардорига айлантириш, республикадаги камид 10 та ОТМни халқаро рейтингнинг биринчи 1000 та ўриндаги ОТМлари рўйхатига киритиш, уларнинг академик мустақиллигини таъминлаш, барча ОТМларда технопарк, форсайт, технологиялар трансфери, стартап, акселератор марказларини ташкил этиш каби мақсадларни амалга ошириш билан бир қаторда, Ўзбекистон ОТМ тизимини Марказий Осиёда халқаро таълим дастурларини амалга оширувчи «хаб»га айлантиришдан иборат.

Шунингдек, мамлакатимиз ОТМлари боскичма-босқич ўзини ўзи молиялаштириш тизимига ўтказилади ва уларнинг молиявий барқарорлиги таъминланади. Мамлакатимиз олий таълим тизимида 2019 йилда 19 та янги олий ўқув юрти, жумладан 9 та нуфузли хорижий университетлар филиаллари очилди. Етакчи хорижий университетлар билан ҳамкорликда 141 та қўшма таълим дастурлари бўйича кадрлар тайёрлаш йўлга қўйилди. ОТМларнинг бевосита ишлаб чиқариш ва илмий-тадқиқот институтлари билан ўзаро манфаатли узвий ҳамкорлигига жиддий эътибор қаратилмоқда, бу эса сифатли мутахассислар тайёрлашнинг муҳим омилидир. Барча ОТМда имконияти чекланган шахслар учун халқаро стандартларга мос инфратузилма яратилади.

Таълим соҳаси янгиланаётган Ўзбекистонда математика фани ривожи учун қатор тизимли ишлар амалга оширилди. Президентимизнинг «Математика соҳасидаги таълим сифатини ошириш ва илмий тадқиқотларни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорида математика фани соҳасидаги таълим сифатини ошириш, илмий-тадқиқотларни ривожлантириш ва илмий ишланмаларни амалиётга жорий этишнинг устувор йўналишлари белгилаб берилди. Унга биноан, илғор хорижий тажриба асосида мактабгача ёшдаги болаларда илк математик тасаввурларни шакллантириш бўйича замонавий педагогик технологияларни жорий этиш, умумий ўрта ва ўрта маҳсус таълим муассасаларида математика фанларини ўқитиш сифатини ошириш, худудларда

математика фанига ихтисослаштирилган мактаблар фаолиятини ривожлантириш ҳамда янги мактабларни ташкил этиш, олий таълимнинг тегишли йўналишлари ва мутахассисликларида математика фани бўйича машғулотларни кўпайтириш ҳамда таълим сифатини ошириш, мамлакатимизнинг таълим ва илмий ташкилотларини босқичмабосқич жаҳоннинг математика фани бўйича етакчи илмий марказлари даражасига етказиш вазифаси қўйилган.

Зеро, янги Ўзбекистонда давлат сиёсатининг устувор йўналиши ҳисобланган узлуксиз таълим тизимини такомиллаштириш яқин келажакда ўзининг ижобий самарасини бериши шубҳасизdir.

**Шухрат ФОЙИБНАЗАРОВ,
сиёсий фанлар доктори, профессор,
истеъфодаги полковник.**